

“Книжиця” (в 6-ти розділах) (Острог, 1588)

Богословський трактат, виданий в Острозі. Інша назва твору “О единой истинной православной вѣре” походить від назви першої частини трактату. Датована 1588 роком. Про це зазначається в К.: “написаса сіа в лѣто ѿ созданія мира х̄зчз [7097] римланмьмъ же пишущымъ ѿ по плоти рожства Г̄на а̄фпи [1588] ѿщепенстве же их еже ѿ насъ в праднико̄х, лѣта, є [5]” (арк. 66 зв.).

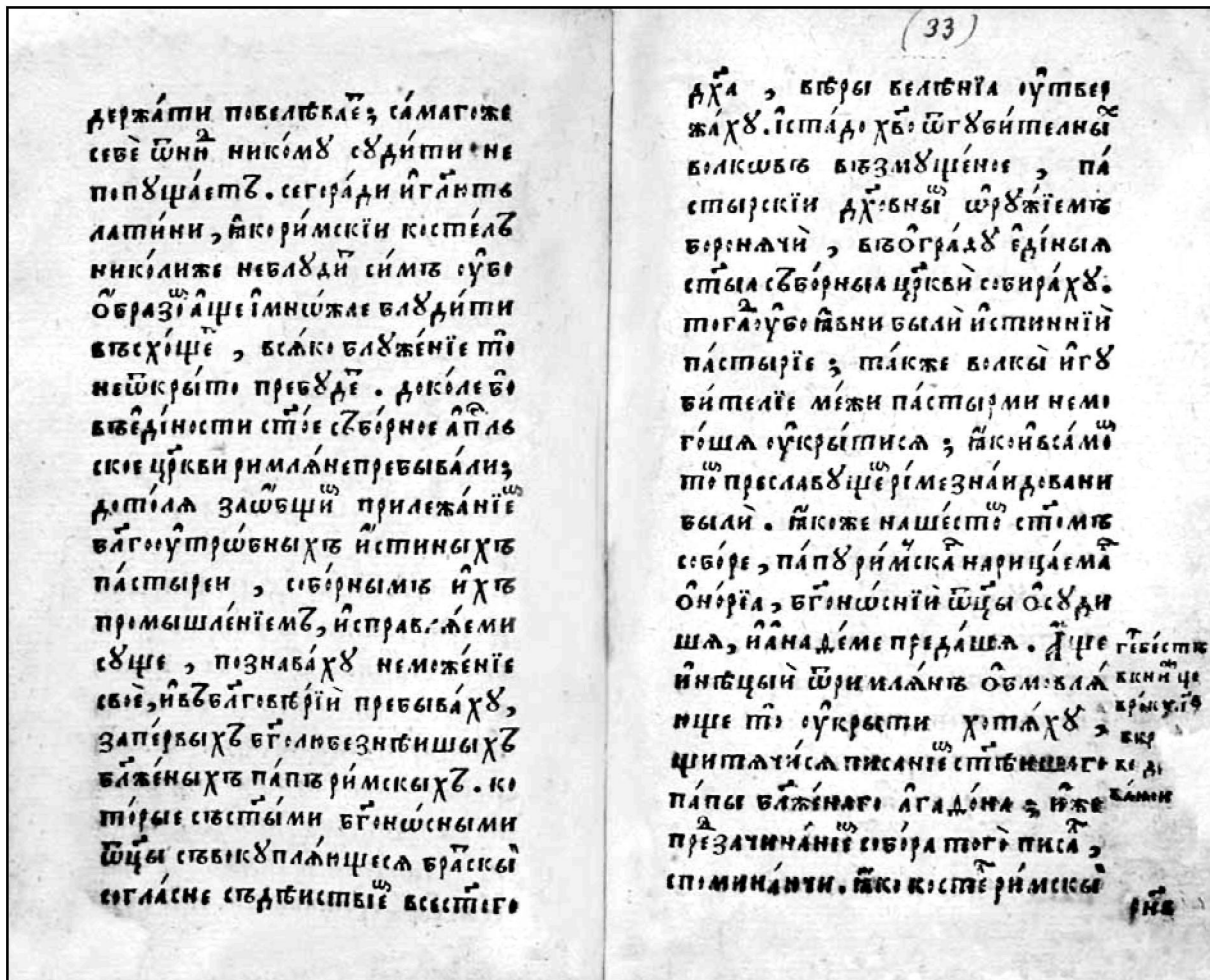
Формула видання – 80 [1-6], 1-240, 1-66, [1-6], 46-53, 9-24, [1-3]. Рядків – 21, 30; друк у 2 фарби; шрифти: 10 рядків – 60, 41, 85 мм (інша – 60, 42, близько 84 мм); орнамент: заставка – із дошки “Часовника” І. Федорова (Москва, жовтень 1565). У частині примірників аркуші четвертого рахунку бувають із помилковою нумерацією (46, 2, 48, 4, 50, 6, 52, 8-24, або 46-53, 9-24). Місце друку визначається за тотожністю шрифту К. до шрифту острозьких видань 1590-х років. Відповідно, існує версія, що К. була надрукована в 90-х рр., найвірогідніше, у 1598 році.

Склад видання: “Сіа книжица содержитъ в собѣ” – арк. [1-4]; “О единой истинной православной вѣре, і о стой соборной ап̄лской цркви. ѿкѹдѹ начало принала, і како повсюду распростр̄е. Пре̄словіе” – арк. [5-6]; “Апосто глаголетъ” – арк. 1-27 зв.; “О ісхожденію Всєстого и Животворащего Д̄ха” – арк. 28-30; “О ісхожденію оутешит̄лна̄ параклита Всєстаго Животворащаго Д̄ха ѿ Оца единаго” – арк. 31-108 зв.; “О первєствѣ римстемъ, і о старшенствѣ епископа ихъ” – арк. 109-181 зв.; “О впр̄єсн̄кахъ и баранкѹ, ѹже вмѣсто т̄ню іудеѹм̄ на вр̄ма оузаконено было, вбразѹюще сими Хво волное страданіе, и распатіе еже за прегр̄шенія наша, і о истинномъ причастіи бжственаго т̄ла Х̄ва, і животворащія крови є̄” – арк. 182-223 зв.; “О с̄ботн̄мъ ӣх̄ постѣ, ѿ правилъ” –

арк. 223 зв. – 230; “О брацѣ, сирѣ̄, о женӣвѣ презвитерь и діаконѹ” – арк. 230-231; “О н̄ѣакомъ чистьцю, его же римскыи иман̄ю̄т̄ п̄ргаторіоумъ” – арк. 231-240; “О преме-ненію дней и празднико̄вѹ” – арк. 1-66; “Сіе первіе таблицею сею обр̄ѣтеніе пасхи” – арк. 66 зв. – [1]; “Кр̄гъ, сирѣчъ обыходъ слнчныиє содержаше дванадєсать і осмь лѣтъ” – арк. [1] зв.; кириличні числа – арк. [2]; “Сіа таблица, іли ключъ, на обр̄ѣтеніе пасхи хр̄тіа̄ское, и жидо̄ское” – арк. [3]; “Сіи ключъ правитса кр̄го̄м̄ солнечны̄м̄...” – арк. [3] зв.; таблица “Кр̄гъ слнцѹ, на ки [28] лѣтъ”; “О стыхъ храмє̄хъ вѣ млтвѹ и к̄ пребыва̄ю імени Г̄на с̄з̄ань̄х̄, і о почитанію стыхъ икв̄н̄, на в̄споминаніе б̄гом̄ѹжнаго в̄члченія сп̄сова напісань̄х̄ о цркви албо о храмѣ млтвено̄м̄” – арк. 46-47 зв.; “О образѹхъ рекше о икв̄нахъ” – арк. 48-53, 9-24; післямова “Вѣ истиннѹ не ѿ л̄ѹкаства, ниж ѿ тщєлавія, сіа книжица написаса” – арк. [1-3].

Автором вважається *Василь Суразький*. Остання нєнумерована частина містить дані про авторство: “многѹгр̄шний и худ̄шій вѣ хр̄стіянехъ оубогий Василей”. К. розглядається як твір, що складається з шести розділів, іноді – як збірка з шести творів (трактатів). Твір є значним за обсягом, складним за змістом та структурою.

У першій частині автор, обґрунтовуючи істинність православної віри, переважно звертається до Старого й Нового Заповітів. У другій часто використовує твори Максима Грека, вказуючи, що вдається до таких запитань. Водночас тут він полемізує зі *П. Скаргою* і *Б. Гербестом*. У третій частині твору, де заперечується першість Римського Папи серед ієрархів християнства, зроблено значні вставки. Це – “Посланія Варлаама Калаврійського до якогось Франтишка, учителя римської церкви, про першість папи” (очевидно XIV ст.) та “Скорочене сказання від літописця, сиріч – від кройніки про латинян, які відступили від православних патріархів...”.

Сторінки "Книжиці" (в 6 розділах) Василя Суразького (Острог, 1588)

У четвертій частині обговорюються обрядові питання, які були предметом дискусії між православними й католиками. П'ята частина була присвячена визначенню дат церковних свят. Це питання стало особливо гострим після проведення в римо-католицькій церкві календарної реформи. Остання ж, шоста, частина твору була, очевидно, спрямована проти протестантів, котрі заперечували святість храмів та ікон. Загалом же К. охоплювала широке коло проблем, з яких велася полеміка між православними й адептами католицизму та протестантизму.

Публікації: Гусева А. А. Издания кирилловского шрифта второй половины XVI в.: Сводный ката-

лог. – Кн. 1-2. – Москва, 2003. – Рис. 108.1-10 (факсиміле арк. зі змістом, передмовою та післямовою); Памятники полемической литературы в Западной Руси. – Т. 2. – С. 633-938.

Місце зберігання: Відомо близько 40 примірників: Україна – Київ (НБУВ, НІБУ, КПЛ), Львів (ЛННБУС, НМЛ); Росія – Москва (РДБ, ІМ, МДУ УБ та ін.), С.-Петербург (РНБ, БАН, УБ та ін.), Білорусь – Мінськ (НБ), Греція – Афон (Б-ка м-ря Хіландар), Литва – Вільнюс (АБ) та ін.

Каталоги стародруків: Быкова Т. А. Каталог изданий Острожской типографии и трех передвижных типографий. – Ленинград, 1972. – № 8. – С. 24-25; В помощь составителям сводного каталога старопечатных изданий кирилловского и глаголического шрифтов: Метод. указания. – Вып. 4: Предварительный список старопечатных изданий кирилловского шрифта второй половины XVI в. / Сост. Ю. А. Лабынцев. – Москва, 1979. – № 99. – С. 32; Варварич Г. Е. Славян-

